

Jógvan Sundstein um ætlanina hjá dønnum við Føroyum:

Vit skuldu læra at standa illa í tí

—Upprunaliga var ætlanin hjá donsku stjórnini og peningavaldinum, at danir skuldu yvirtaka stýrið í Føroyum. Ætlanin var eisini ferd út í lívið, men hon miseydnaðist, sigur Jógvan Sundstein

Jógvan Sundstein, áður bæði lögmaður og landsstýrismaður í figgjarmálum, er tann politikari í Føroyum, sum hevur verið við til flestar samráðingar við danir, í tíðini tá føroyska samfelagið fór á húsagang.

Hann gevur ikki nógv fyrri donsku embætismenninar og skiftandi ráðharrarnar, sum hava verið uppi í spælinum, við tí fyrri eygað, at koyra føroyska samfelagið um koll. Jógvan Sundstein heldur eisini, at tað varð gjørt við beráðdum huga.

Søgan um føroysku afturgongdina byrjar longu í 1989, tá búskapurin var so upphitaður, at danir gjørdu av, at seta føroyingum stól-in fyrri hurðina.

Við beráðdum huga

Hetta gera danir, hóast búskaparviðurskiptini í 1992 vóru betur enn í 1989, men danir gjørdu sær ikki tann ómak at kanna viðurskiptini, áðrenn teir fóru undir eina ráðagerð, sum er atvoldin til kreppuna, sigur Jógvan Sundstein.

Notatið frá 1. oktober 1992 avdúkar greitt, at danir siga, at føroyingar vilja ikki lurta, tá sagt verður teimum, at teir brúka ov nógvan pening. Teir gera tí av at framprovokera eina kreppu, sigur Jógvan Sundstein.

Hetta vistu vit bert ikki, tá vit á fyrsta sinni royndu at bjarga Sjóvinnubankanum, við at gjalda 500 mió. krónur úr landskassanum.

- Eg haldi framvegis, at vit tóku røttu avgerðina, við at bjarga Sjóvinnubankanum, eisini sjálvt um hesir upplýsingar nú koma fram.

- Samstundis eri eg eisini sannførdur um, at henda ráðagerðin, sum danir gjørdu móti okkum, var gjord fyrri at oyðileggja búskap okkara, so danir kundu sleppa at stýra í Føroyum.

- Hetta gjørdi danir út frá tí sjónarmiði, at føroyingar dugdu ikki at stýra búskapinum.

Jógvan Sundstein er sannførdur um, at partar av hesi ætlan vóru tey fyra ráðharrarðini, sum hava við føroysk viðurskipti at gera og embætismenn teirra, umframt Figgjareftirlitið og undir Schlúther stjórnini ráðharrarnir Dyremose, A.B. Lundholdt og Anders Fog. Í Nyrup stjórnini forsætisráðharrin, Mogens Lykketoft og Marianne Jelved.

Til tað turra spott

Jógvan Sundstein: - Vit hava sitið til tað turra spott og fundast við donsku stjórnirnar, í Figgjareftirlitinum og Tjóðbankanum, har sagt varð okkum, hvat var til at taka, fyrri at rætta skeivleikarnar í føroyska búskapinum, eins og á óteljandi fundum aðrar staðni í umsitingini.

- Vit hava alla staðni fingið skeivar og misvísandi upplýsingar. Vit hava tosað við Tjóðbankan, har teir søgdu seg vera púra

óvitandi um ymisk mál, og sagt varð okkum, at hetta og hatta noyðdust teir at spyrja stjórnina um.

- Nú vísa skjøl - sum eg ikki veit hvat koma frá - at vit hava samráðst undir skeivum fortreytum, og at upplýsingar, sum hin parturin hevur havt vitan um, hava verið krógvaðir fyrri okkum.

Jógvan Sundstein er ikki sørt beiskur um tað, sum er komið fram í loyniligum skjølum, eitt nú í ídnaðaráðnum, sum greitt fáa allar bríkkarnar at falla upp á pláss.

Jógvan Sundstein sigur bart út, at hann einki hevur tilývirs fyrri teimum, sum sótu í Schlúther stjórnini, ei heldur í Nyrup stjórnini og teimum embætismönnum, sum hava verið við í leikinum.

Stjórnin vildið hava valdið í Føroyum

- Hvát ætlaðu danir at vinna í hesum leiki?

- Teir vunu einki, men ætlanin var greið: danir ætlaðu sær at stýra í Føroyum. Tað riggaði eisini í fyrsta umfari. Stjórnin fekk valdið yvir figgjarlógini, og teir sluppu at stýra landsstýrinum, við at krevja at lóg-gávur vóru gjørdar, eitt nú innan fiskivirvuna og bankarnar.

- Tað syrgiliga er bert, at just henda stýringin hevur koyrt føroyska samfelagið út av eggini. Hóast føroyski búskapurin var illa fyrri, so

hevði hann ikki verið lagdur oyði, um bankakreppan ikki tók seg upp, sigur Jógvan Sundstein.

Jógvan Sundstein hevur í dag betur skil á, hvussu ráðagerðin móti føroyingum hevur verið lögð til rættis, og hvør hevur verið við í spælinum.

Kennir orðingina í notatinum aftur

Hann nevnr m.a. at notatið frá 1. oktober 1992, sum startskotið til niðurgongdina í Føroyum.

- Eg kenni ymsar orðingar í hesum notati, sum eg havi hoyrt Schlúther og seinni Nyrup Rasmussen og Eigil Mølgaard, stjóra í Figgjareftirlitinum, nýtt, tá teir samráddust við okkum.

Jógvan Sundstein sigur kortini, at Richard Mikkelsen, formaður í Figgjargrunninum ikki kann hava verið við í byrjanini, av tí at hann nýtti ikki sama framferðarhátt, sum hinir.

- Tá eg tosaði við Richard Mikkelsen í november 1992, á aðalfundi í Sjóvinnubankanum, helt hann fyrri, at nú stóð væl til.

- Tað sigur mær so mikið, at hann ikki visti nakað um tað, sum danir høvdu avrátt ein mánað framman undan, sigur Jógvan Sundstein.

Dagny

Samráddust undir skeivum fortreytum

- Tað er møguligt at talið 1,5 milliard krónur er nevnt á fyrsta fundinum, men tað stendur fast, at vit samráddust um 300 - 500 mió. krónur, og at vit einki fingi at vita um framtíðinarvónirnar, sigur Atli Dam

Atli Dam var lögmaður og Jógvan Sundstein landsstýrismaður í figgjarmálum, tá fyrsta royndin at bjarga Sjóvinnubankanum varð gjord í Keypmannahavn 6. oktober 1992.

Nógv vatn er runnið í ánni síðani tá, og enn eru ikki allar fløkjur greiddar, tó at nýtt tilfar kemur fram í ljósmála hvønn dag.

Seinast hevur Richard Mikkelsen, stjóri í Figgjargrunninum, gjørt sínar metingar um mannagongdina, tá føroyska samfelagið fór á húsagang.

Danir fjaldu týðandi vitan fyrri okkum

Hann sigur m.a. í sjónarmiði í Sosialinum í dag, at Atli Dam og Jógvan Sundstein hava fingið at vita í 1992, at danir gjørdu sær metingar um bankaviðurskiptini í Føroyum á fundinum 6. oktober 92, og at 1,5 milliard krónur vóru neyðugar fyrri at bjarga bankunum.

Atli Dam sigur hinvegin, at teir báðir lögmaður og landsstýrismaðurin í figgjarmálum fingi at vita, at talan var um 300 - 500 mió. krónur við at bjarga bankanum, og út frá hesum samráddust partarnir.

Hann heldur kortini, at talið 1,5 milliard kann hava verið nevnt á fundinum, men at tað stendur fast, at upphæddin ikki var tann, sum føroyingarnir samráddust um.

- Veruleikin er tann, at vit samráddust undir skeivum fortreytum, og at danir fjaldu týðandi vitan fyrri okkum, sigur Atli Dam.

Atli Dam heldur ikki, at

bankakanningin avdúkar størvegis meir, tí málið fyrri so vilt er lýst út í æsir.

- Úrslitið av kanningini hevur onga ávirkan á samfelagið. Heldur áttu vit at kanna, hvørjar skaðiligar avleiðingar bankamálið fekk á føroyska samfelagið.

- Vit vita, at vit eru vórðin villeidd í bankamálinum, av tí at danir hildu aftur týðandi vitan fyrri okkum undir samráðingunum, sigur Atli Dam.

Um hví Richard Mikkelsen just nú gevur boð frá sær um mannagongdina í samband við bankamálið og gongdina í føroyska samfelagnum frá 1992 og fram til í dag, heldur Atli Dam vera ein roynd hjá stjóranum í Figgjargrunninum at vaska sínar hendur. Sum skilt hevur Richard Mikkelsen heldur ikki fingið alt at vita um tað, sum fór fram í Danmark, og tíðina eftir at hann gjørdist stjóri í Figgjargrunninum.

Byta skuldina í triggljar partar

- Richard Mikkelsen heldur, at danir skulu rætta føroyingumeina hjálpanði hond og avskriva skuld?

- Tað er just tað, sum eg havi framført fleiri ferðir, sigur Atli Dam.

- Mitt uppskot er, at gera eitt trýbyti av føroysku skuldini soleiðis, at danski staturin rindar ein part, Tjóðbankan ein og føroyingar ein part. Um tað varð gjørt, kundu vit byrja av nýggjum at byggja landið upp aftur, sigur Atli Dam.

Dagny